



Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2022 m. kovo 23 d.
(OR. en)

7478/22

ENER 99
ENV 265
COMPET 176
TRANS 171
CONSOM 69
IND 86
ECOFIN 254

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo: Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo
direktorė Martine DEPREZ

gavimo data: 2022 m. kovo 23 d.

kam: Europos Sąjungos Tarybos generaliniam sekretoriui Jeppe
TRANHOLMUI-MIKKELSENUI

Komisijos dok. Nr.: COM(2022) 138 final

Dalykas: KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, EUROPOS
VADOVŲ TARYBAI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR
SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI

Energijos tiekimo saugumas ir prieinamos kainos: neatidėliotųjų
priemonių galimybės ir pasirengimas kitai žiemai

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2022) 138 final.

Pridedama: COM(2022) 138 final



Briuselis, 2022 03 23
COM(2022) 138 final

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, EUROPOS VADOVŲ
TARYBAI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ
KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI**

**Energijos tiekimo saugumas ir prieinamos kainos: neatidėliotinių priemonių galimybės ir
pasirengimas kitai žiemai**

ĮVADAS

Per pastaruosius 12 mėnesių gamtinių dujų ir elektros energijos kainos išaugo atitinkamai 65 % ir 30 %. Šioje sudėtingoje situacijoje Rusijos įsiveržimas į Ukrainą dar padidino tiekimo problemas ir kainų svyravimą. Aukštos energijos kainos didina infliaciją, kenkia Europos ekonomikai ir daro poveikį jos atsigavimui po COVID-19 krizės.

Reaguodama į šią išskirtinę situaciją, 2021 m. spalio mėn. Europos Komisija priėmė **veiksmų ir paramos priemonių rinkinį**¹, kuriuo siekiama sumažinti poveikį vartotojams ir įmonėms tiek ES, tiek valstybių narių lygmeniu. Tikslinės paramos priemonės, kurių tikslas – padėti sumažinti vartotojų, namų ūkių ir pramonės sektorių energijos išlaidas, padėjo šį spaudimą palengvinti.

2022 m. kovo 8 d. Komisija **komunikate „REPowerEU“**² pateikė papildomų gairių valstybėms narėms, kaip sušvelninti elektros energijos kainų augimą namų ūkiams ir įmonėms ir kaip panaudoti didelį tam tikrų elektros energijos gamintojų uždirbamą pelną šioms priemonėms finansuoti. Siekdama užtikrinti, kad energetikos sistema būtų tvaresnė, Komisija gegužės mėn. pasiūlys planą, kaip palaipsniui panaikinti Europos priklausomybę nuo Rusijos iškastinio kuro ir kartu padidinti visos ES energetikos sistemos atsparumą.

2022 m. kovo 10–11 d. Versalyje ES vadovai susitarė³ kuo greičiau laipsniškai panaikinti ES priklausomybę nuo Rusijos dujų, naftos ir anglių importo ir paragino Komisiją ne vėliau kaip kovo mėn. pabaigoje pateikti planą, kaip užtikrinti energijos tiekimo saugumą ir prieinamas energijos kainas kitą žiemos sezoną. Kartu ES vadovai įsipareigojo skubiai spręsti padidėjusių energijos kainų poveikio mūsų piliečiams ir įmonėms, ypač mūsų pažeidžiamiems piliečiams ir MVI, klausimą ir apsvarstyti konkrečias galimybes šią problemą išspręsti, remdamiesi 2022 m. kovo 8 d. komunikatu, be kita ko, kitame 2022 m. kovo 24–25 d. įvyksiančiame Europos Vadovų Tarybos susitikime.

Šis komunikatas – atsakas į ES vadovų raginimą. Jame pristatomi konkrečių išskirtinių trumpalaikių galimybių suvaldyti kainų šuolius privalumai ir trūkumai. Taip pat siūlomi kolektyviniai Europos veiksmai, kuriais siekiama pašalinti esmines problemas dujų rinkoje priežastis, kad būtų galima užtikrinti energijos tiekimo saugumą prieinamomis kainomis kitai žiemai ir vėliau. Siekiant šio tikslo, ES partnerystės su trečiosiomis valstybėmis sudarytų sąlygas kolektyviai pirkti dujas ir vandenilį. Galiausiai, pasiūlymu dėl ES dujų laikymo politikos siekiama padidinti visos ES energetikos sistemos atsparumą.

GALIMYBĖS MAŽINTI AUKŠTŲ ELEKTROS ENERGIJOS KAINŲ POVEIKĮ PILIEČIAMS IR ĮMONĖMS

Valstybės narės, suinteresuotieji subjektai ir akademiniai diskusijų dalyviai pasiūlė **kelias galimybes imtis neatidėliotinių priemonių**, skirtų aukštų elektros energijos kainų poveikiui sumažinti. Jomis siekiama padėti galutiniams vartotojams, nenukrypstant nuo ilgesnio laikotarpio visa apimančių Žaliojo kurso tikslų, įskaitant priklausomybės nuo iškastinio kuro

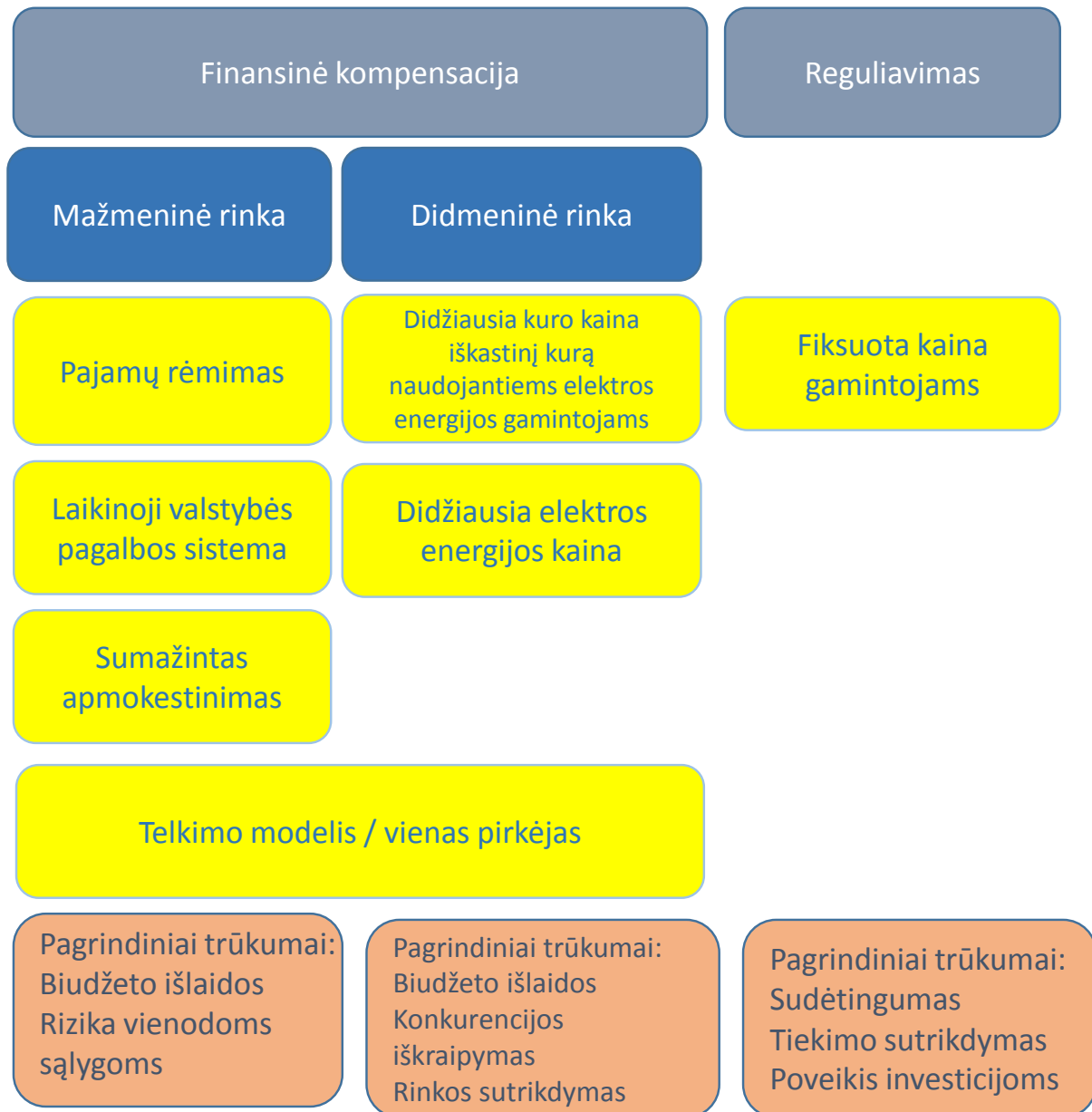
¹ Komunikatas „Kylančių energijos kainų problemos sprendimas: veiksmų ir paramos priemonių rinkinys“, COM(2021) 660 *final*, 2021 m. spalio 13 d.

² Komunikatas „REPowerEU“: bendri Europos veiksmai įperkamesnei energijai bei saugesnei ir tvaresnei energetikai užtikrinti“, COM(2022) 108 *final*, 2022 m. kovo 8 d.).

³ [20220311-versailles-declaration-en.pdf](https://ec.europa.eu/energy/sites/default/files/20220311-versailles-declaration-en.pdf)

mažinimo ir energijos vartojimo efektyvumo tikslus. Kad būtų veiksmingos, šios laikinos ir tikslinės išskirtinės galimybės turi būti įvykdomos fiskaliniu požiūriu ir neturėtų kelti pavojaus tiekimo saugumui bei vienodoms sąlygoms vidaus rinkoje.

Trumpalaikės galimybės dėl elektros energijos kainų gali būti sugrupuotos į dvi plačias kategorijas.



Galimybės imtis intervencinių priemonių, įskaitant finansinę kompensaciją

Šiomis galimybėmis siekiama tiesiogiai sumažinti elektros energijos kainas mažmeninėje rinkoje arba netiesiogiai didmeninėje rinkoje.

Mažmeninė rinka

Šių galimybių tikslas yra sušvelninti aukštų kainų poveikį galutiniams vartotojams, leidžiant Europos elektros energijos ir dujų rinkoms nustatyti didmeninę kainą. Tokių krizės priemonių ėmėsi 26 valstybės narės, remdamosi Komisijos spalio mėn. priimtu priemonių rinkiniu⁴.

Imantis šių priemonių tiesioginė pažeidžiamiesiems galutiniams vartotojams skirta parama nukreipiama tiems, kam jos labiausiai reikia, o valstybės pagalba gali padėti įmonėms, kurios susiduria su pernelyg didelių energijos kainų keliamais sunkumais. Pastaroji bus remiama pagal kovo 22 d. priimtą **naują laikinąją valstybės pagalbos krizės sąlygomis sistemą**⁵: ja suteikiama galimybė teikti paramą tiesiogiai arba netiesiogiai paveiktoms įmonėms ribotų tiesioginių dotacijų, likvidumo paramos ir pagalbos išaugusioms dujų ir elektros energijos išlaidoms padengti forma.

Dauguma valstybių narių nustatė sumažintus dujų, elektros energijos ir (arba) centralizuoto šilumos tiekimo PVM tarifus. Tačiau **daug galimybių, visų pirma pagal Energijos mokesčių direktyvą**⁶, **įskaitant sumažintus tarifus ar išimtis namų ūkiams, dar nėra visiškai išnaudotos.**

Komisija svarsto galimybę pateikti gairių valstybėms narėms, kaip geriausiai pasinaudoti teisine sistema, įskaitant gaires dėl tikslinių konkrečioms šalims skirtų nukrypti leidžiančių nuostatų pagal Energijos mokesčių direktyvą⁷, kad būtų išvengta vidaus rinkos iškreipimų.

Visų galimybių mažmeninėje rinkoje tikslas yra teikti tiesioginę paramą piliečiams ir įmonėms. Tokias tikslines ir laikinas priemones, skirtas pažeidžiamiesiems namų ūkiams ir įmonėms remti, galima būtų padėti finansuoti naudojant didesnes pajamas iš energijos mokesčio ir anglies dioksido apmokestinimo arba neįprastai didelio tam tikrų energetikos įmonių pelno⁸.

Didmeninė rinka

Valstybės narės gali apsvarstyti galimybę nustatyti **telkėjo modelį**, pagal kurį subjektas pirktų elektros energiją palankiomis komercinėmis sąlygomis ir tam tikrų kategorijų vartotojams ją teiktų žemesne nei rinkos kaina; taip nauda būtų perduodama vartotojams, iš esmės subsidijuojant skirtumą tarp mažesnių mažmeninių kainų ir didesnių didmeninių kainų.

Kita galimybė būtų **tiesiogiai imtis intervencinių priemonių veikiančioje didmeninėje elektros energijos rinkoje**. Galima būtų arba **finansiskai kompensuoti iškastinį kurą naudojančius elektros energijos gamintojams** dalį jų ypač didelių kuro išlaidų, kad jie galėtų sumažinti savo siūlomą kainą didmeninėje rinkoje, arba **tiesiogiai apriboti elektros energijos kainą didmeninėje rinkoje** nustatant referencinį lyginamąjį dydį ir kompensuojant skirtumą su siūloma kaina.

⁴ COM(2021) 660 *final*, 2021 m. spalio 13 d.

⁵ Komunikatas „Laikinoji valstybės pagalbos priemonių, skirtų ekonomikai remti krizės sąlygomis reaguojant į Rusijos agresiją prieš Ukrainą, sistema“, COM(2022) 1890 *final*, 2022 m. kovo 23 d.).

⁶ 2003 m. spalio 27 d. Tarybos direktyva 2003/96/EB, pakeičianti Bendrijos energetikos produktų ir elektros energijos mokesčių struktūrą (OL L 283, 2003 10 31, p. 51).

⁷ Pagal jos 19 straipsnio 1 dalį.

⁸ Kai kurie (mažesnio nei ribinio pelno) elektros energijos gamintojai šiuo metu gauna pernelyg didelį pelną dėl labai aukštų elektros energijos kainų. Vadovaujantis Komisijos kovo 8 d. pateiktomis gairėmis (žr. COM(2022) 108 *final*, 2022 m. kovo 8 d.), šis pernelyg didelis pelnas gali būti apmokestinamas arba laikinai susigrąžinamas.

Pasirinkus tokias galimybes būtų siekiama sumažinti neigiamą labai aukštų dujų kainų poveikį didmeninėje elektros energijos rinkoje. Jų pagrindiniai trūkumai yra susiję su jų biudžeto išlaidomis, galimu konkurencijos iškraipymu, rizika tarptautinei prekybai, taigi ir elektros energijos tiekimo saugumui, o jų mastas priklauso nuo tokių galimybių modelio.

Reguliavimo galimybės be finansinės kompensacijos

Šios galimybės yra **didžiausios kainos**, kurios gali prašyti tam tikri bazinės apkrovos elektros energijos gamintojai, **reguliuojamos viršutinės ribos nustatymas**. Nors dėl šios galimybės ilgesniu laikotarpiu išlaidos sumažėtų, jos pridėtinė vertė trumpuoju laikotarpiu yra spręsti tam tikrų technologijų pernelyg didelio pelno problemą.

Pagrindiniai šių galimybių trūkumai susiję su įgyvendinimo problemomis, nes reikėtų prieigos prie informacijos apie elektros energijos gamintojų sąnaudas ir pajamas, kuri viešiesiems subjektams gali būti neprieinama, ir su teisinėmis problemomis. Taip atsirastų reguliavimo neapibrėžtumas, nes dėl tokių galimybių gali dingti tam tikros paskatos privačioms investicijoms į atsinaujinančiųjų išteklių energiją, kurios yra labai svarbios mūsų ilgalaikiams atsparios, tvarios ir saugios energetikos tikslams pasiekti.

Visos galimybės išsamiau pateikiamos ir analizuojamos priede.

Remdamasi šiuo vertinimu, **Komisija mano**, kad, atsižvelgiant į situacijos valstybėse narėse skirtumus, **vieno paprasto atsakymo, kaip išspręsti didelių elektros energijos kainų problemą, nėra**. Kai kurios galimybės tinka tik konkrečioms nacionalinėms aplinkybėms. Kartu reikėtų ES teisės aktų ir (arba) ES lygmens bendro požiūrio, kad tam tikros intervencinės priemonės būtų veiksmingos ir nekenktų vidaus rinkai bei energijos tiekimo saugumui. Jos visos reikalauja išlaidų ir turi trūkumų, be kita ko, susijusių su bendrosios rinkos veikimu.

DUJŲ TIEKIMO UŽ PAGRĮSTĄ KAINĄ UŽTIKRINIMAS KITAI ŽIEMAI IR VĒLIAU

Pagrindinė šiuo metu aukštų elektros energijos kainų priežastis yra dujų rinka, o daugeliu iš viešose diskusijose siūlomų galimybių siekiama kovoti su pasekmėmis. Šiandienos aukštą elektros energijos kainą lemia aukšta dujų kaina, nes dujas naudojantys elektros energijos gamintojai dažnai tebėra energijos tiekėjai, kurie į elektros energijos rinką ateina paskutiniai, kad patenkintų galutinę faktinę paklausą. Dujų neatidėliotųjų sandorių rinkoje kainų svyravimas didelis ir nėra visiškai susijęs su pagrindinėmis sąlygomis.

Galima apsvarstyti galimybę reguliavimo priemonėmis nustatyti **viršutinės dujų kainos ribas arba ją moduliuoti**, nes tai turėtų tiesioginį poveikį kainų lygiams. Tai gali būti svarbus signalas, kad ES bet kokios kainos už dujas nemokės, tačiau tokią intervencinę priemonę reikėtų numatyti tik kaip kraštutinę priemonę, nes ji susijusi su tam tikrais dujų tiekimo saugumo trūkumais.

Dujų atsargų papildymo sezonas prasideda dabar, todėl turime skubiai susitarti dėl bendros strategijos. Atsižvelgiant į šiuo metu aukštas kainas ir įtemptą padėtį dujų rinkoje, papildyti atsargas kitai žiemai bus sudėtingiau nei įprastai. Labai svarbu pasinaudoti Sąjungos

kolektyvine įtaka, kad užsitikrintume dujų importą geriausiomis įmanomomis sąlygomis ir išvengtume situacijos, kai valstybės narės konkuruotų tarpusavyje dėl tų pačių išteklių.

Veikdama išvien ES yra stipresnė. ES turėtų kartu imtis veiksmų, kad galėtų pasinaudoti savo rinkos galia derėdamasi dėl partnerystės su tiekėjais.

Komisija yra pasirengusi sukurti **ES lygmens bendro dujų pirkimo darbo grupę**. Sutelkdama paklausą darbo grupė palengvintų ir sustiprintų ES tarptautinį bendradarbiavimą su suskystintų gamtinių dujų (SGD) ir dujų tiekėjais, kad ruošiantis kitai žiemai būtų galima užsitikrinti SGD ir dujų importą už gerą kainą. ES turi daugiau galimybių trumpuoju laikotarpiu gauti SGD, dujų ir vandenilio už prieinamas kainas iš trečiųjų valstybių tuo atveju, jei ji užmėgs ilgalaikius santykius su tomis valstybėmis ir sudarys ilgalaikes dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių partnerystes, kurios taip pat paklotų pamatus būsimam vandenilio importui.

Taigi darbo grupė paruoš dirvą **energetikos partnerystėms** su pagrindiniais SGD, dujų ir vandenilio tiekėjais Viduržemio jūros regione, su mūsų partneriais Afrikoje, o taip pat Artimuosiuose rytuose ir JAV.

Darbo grupei padės valstybių narių atstovai Valdančiojoje taryboje. Su dujų tiekėjais derėtusi Komisijos vadovaujama jungtinė derybų grupė. Ji veiktų remdamasi patirtimi, įgyta per COVID-19 pandemiją, kai ES masto veiksmai buvo itin svarbūs siekiant užtikrinti pakankamas vakcinų atsargas visiems.

Darbo grupė taip pat skatintų veiksmingai naudoti ES dujų infrastruktūrą, visų pirma SGD terminalus, taip pat saugyklas ir vamzdynus.

Pakankamai pripildžius dujų saugyklas, Europos klientai bus tam tikru mastu apsaugoti nuo tiekimo trūkumų ir galimų sutrikdymų, nes tai suteiktų tam tikro stabilumo. Todėl Komisija siūlo bendrą strateginę **Europos dujų laikymo politiką**, kuri būtų įgyvendinama imantis koordinuotų bendrų veiksmų ir dalijantis našta visose 27 ES valstybėse narėse. Per kelis kitus mėnesius darbo grupė, glaudžiai bendradarbiaudama su Dujų koordinavimo grupe, teiks pagalbą skatindama pripildyti saugyklas ruošiantis žiemai.

Būtinai bendros pastangos siekiant **optimizuoti esamos laikymo infrastruktūros panaudojimą**. Jei su laikymu susijusių priemonių bus imtasi drauge, o ne atskirai, bus išvengta per didelių investicijų, nes dujos yra pereinamasis energijos šaltinis ir bet kokia nauja infrastruktūra ilgesnio laikotarpio perspektyvoje turėtų būti tinkama naudoti švaresniems energijos šaltiniams, visų pirma vandeniliui.

Kad užtikrintų pakankamai aukštą saugyklų pripildymo lygį, Komisija pateikė **teisės akto pasiūlymą dėl energijos kaupimo**, kuriuo siekiama, kad iki **kiekvienų metų lapkričio 1 d.** esama laikymo infrastruktūra būtų užpildyta bent iki **90 % talpos**. Šį tikslą laikui bėgant galima koreguoti, jei ekonominės ir geopolitinės aplinkybės, taip pat energijos tiekimo saugumo padėtis pasikeistų. Pripažįstant, kad šiais metais susidarė ypatinga situacija, bus numatytas mažesnis 80 % tikslas ir lankstus planas sklandžiam laipsniškam įgyvendinimui užtikrinti. Kol bus priimtas teisės akto pasiūlymas, valstybės narės jau turėtų imtis veiksmų siekdamas užtikrinti, kad saugyklos būtų pakankamai pripildytos.

Labai svarbu užtikrinti solidarumą. Bendros dujų atsargos – visiems naudinga apsidraudimo priemonė, ir visi turėtų sąžiningai prisidėti. Todėl laikymo pajėgumų neturinčios valstybės narės turėtų prisidėti pripildant kitų valstybių narių saugyklas mainais į didesnę tiekimo saugumą. Į pasiūlymą įtrauktas naštos pasidalijimo mechanizmas užtikrina teisingą tiekimo saugumo išlaidų paskirstymą visoms valstybėms narėms, nes dalyvaudamos ES energetikos rinkoje jos visos gauna naudos dėl sumažėjusios tiekimo sutrikdymo rizikos nepriklausomai nuo to, kurioje ES šalyje yra saugykla. Šis mechanizmas grindžiamas solidarumo susitarimais, kurie turėtų būti nedelsiant sudaryti, kad susidarius ekstremaliajai situacijai būtų galima veiksmingai dalytis dujomis, kaip pasiūlyta 2021 m. gruodžio mėn.⁹. Lygiai taip pat svarbu užtikrinti skaidrumą ir stebėti pažangą siekiant pripildymo tikslo. Dujų koordinavimo grupė stebės saugyklų pripildymo pažangą siekiant nustatyto tikslo ir apsvarstys galimus veiksmus, kad prireikus būtų galima palaikyti saugyklų pripildymo pastangas.

Galiausiai, dujų laikymo infrastruktūra itin svarbi ES saugumui, todėl laikymo sistemos operatorių **sertifikavimas** suteiks būtiną apsaugą nuo rizikos, susijusios su trečiųjų valstybių operatorių nuosavybe, žvelgiant iš tiekimo saugumo perspektyvos.

IŠVADOS

Šiame dokumente pateiktos galimybės mažinti padidėjusių energijos kainų poveikį mūsų piliečiams ir įmonėms apima neatidėliotinas ribotos trukmės intervencines priemones energijos kainų kilimui apriboti, tačiau jos neturėtų pakenkti nei ilgalaikiams Žaliojo kurso tikslams, nei bendrosios rinkos veikimui. Nė viena iš jų nėra stebuklingas sprendimas, visos turi privalumų ir trūkumų.

Būtina skubiai suvaldyti energijos kainų kilimą ir užtikrinti pakankamą dujų tiekimą kitai žiemai ir vėliau. Geriausia galimybė yra visoms 27 ES valstybėms narėms dirbti drauge laikantis koordinuoto požiūrio, kad sutaupykite lėšų ir pasinaudotume mūsų bendros stiprybės teikiamais svertais.

Vidutiniu laikotarpiu reikia labiau struktūrinio pobūdžio sprendimų, įskaitant jungtis siekiant visiškai integruoti energetikos rinką, gerokai daugiau atsinaujinančiųjų išteklių energijos, energijos vartojimo efektyvumo priemonių ir energijos tiekimo diversifikavimo siekiant išvengti priklausomybės. Planas „REPowerEU“ paspartins priemonių įvedimą visose šiose srityse. Išsamų **planą „REPowerEU“** Komisija pateiks **gegužės mėn.** Šiomis aplinkybėmis Komisija taip pat pasirengusi pasiūlyti visos Sąjungos energijos taupymo planą.

Įgyvendinant „REPowerEU“, ES reguliavimo sistemą reikia pritaikyti taip, kad ji būtų tinkama gerokai didesnei atsinaujinančiųjų išteklių energijos daliai energijos rūšių derinyje, vadovaujantis ES plataus užmojo priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo tikslais. Komisija taip pat įvertins galimybes **optimizuoti elektros energijos rinkos modelį iki gegužės mėn.** Šiame procese ji atsižvelgs į Europos Sąjungos energetikos reguliavimo institucijų

⁹ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl iš atsinaujinančiųjų išteklių gaunamų gamtinių dujų ir vandenilio vidaus rinkų (nauja redakcija), COM(2021) 804 *final*, (2021 m. gruodžio 15 d.).

bendradarbiavimo agentūros (ACER) galutinę ataskaitą dėl ES elektros energijos rinkos modelio privalumų ir trūkumų ir į kitus pasiūlymus dėl elektros energijos rinkos veikimo¹⁰.

Ilgainiui spartesnis atsinaujinančiųjų energijos išteklių diegimas ir energijos vartojimo efektyvumo skatinimas, taip pat Europos dujų laikymo politika ir tiekimo diversifikavimas labiau koordinuotai bendraujant su patikimais tiekėjais bus struktūriniai sprendimai, kaip užtikrinti, kad energija būtų įperkama.

Šiame dokumente išdėstytomis galimybėmis ir pasiūlymais visos valstybės narės raginamos pasikliauti Europos didžiausia stiprybe – vienybe ir solidarumu.

2022 m. kovo mėn. Europos Vadovų Tarybos posėdyje vadovai raginami nurodyti tolesnio darbo kryptį Komisijos ir teisėkūros lygmeniu, kad būtų užtikrintas tiekimo saugumas ir prieinamos energijos kainos dabar, kitą žiemą ir vėliau.

¹⁰ . Kai kurie numatomų trumpalaikių intervencinių priemonių galimybių elementai, kaip antai naujo pajėgumo įsigijimas pagal abipusius susitarimus dėl skirtumų arba telkėjo modelio naudojimas, galėtų padėti paruošti dirvą būsimiems Europos ilgalaikio rinkos modelio pakeitimams, padėti apsaugoti vartotojus nuo didelio kainų svyravimo ateityje ir padidinti Europos energetikos rinkos atsparumą.